

# ОИЛАДАГИ ЗЎРАВОНЛИКЛАР ОЎИБАТИ



## Бунинг жабрини кимлар тортмоқда?



**Оила – муқаддас даргоҳ. Биргина шу «муқаддас» сўзи оилага бўлган муносабатимизни тўла англади. Зотан, миллатнинг эртанги кунига дастлаб оилада пойдевор қўйилади, унда ҳаётнинг давомийлигини таъминловчи авлод шаклланади. Юртимизда амалга оширилаётган ислохотларнинг туб моҳиятида инсон ва унинг манфаатлари устувор экан, кўзланган мақсадга эришишда ҳаётимизнинг ажралмас қисмига айланган оиланинг ўрни бекиёсдир.**

Жамиятдаги ҳар қандай иллатга қарши курашни оиладан бошласакки уни илдизи билан қуришти мумкин. Хукукбузарлик, жиноятчилик, коррупция каби иллатларга қарши кураш қанчалик кенг кўлам касб этмасин, натижа мақтанарли эмас. Аслида ҳар бир инсон оилада уларга қарши иммунитет билан тарбия топса – олам гулистон, ўз-ўзидан барҳам топиб кетади. Хўш, бунинг учун нима қилиш зарур? Ишни нимадан бошлаган маъқул?

Куни кеча пойтахтимизда Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридики «Оила» илмий-амалий тадқиқот маркази томонидан Европада хавфсизлик ва ҳамкорлик ташкилоти қўмағида «Оилада ҳукукбузарлик профилактикаси» мавзuida ўтказилган давра суҳбатида бу саволлар атрофлича муҳокама этилди. Олий суд, Ички ишлар вазирлиги академияси, Бош прокуратура ва бошқа ташкилотлардан иштирок этган мутахассислар масалага ечим излашди.

– Ўзбекистонда хотин-қизлар ва болаларнинг ижтимоий-сиёсий фаоллигини оширишга катта эътибор қаратилмоқда, оналик ва болаликни ҳимоя қилиш учун кенг кўламли ишлар қилинапти, бироқ шу билан бир қаторда, мазкур соҳадаги ишлар таҳлили оилаларда маънавий-ахлоқий муҳитни яхшилашда қатор камчилик ва тўсиқлар ҳам кўзга ташланаётганидан дарак беришти, – дейди «Оила» илмий-амалий тадқиқот маркази раҳбари Дилором Тошмухамедова. – Тадқиқотларнинг кўрсатишича, маиший зўравонлик жабрдийдаларини ҳам, оила аъзоларига нисбатан куч ишлатадиган шахсларни ҳам маълумоти ёки ижтимоий мақоми бўйича ажратиб бўлмайди. Маиший зўравонлик ҳолати юқори иқтисодий мақомга эга бўлган оилаларда ҳам, кам таъминланган оилаларда ҳам бирдай намоён бўлади. Қолаверса, моддий таъминоти юқори бўлган оила аъзоларининг бу вазиятдан чиқиш учун ёрдам сўраши нисбатан мураккаброк

экан аниқланган ва улар йиллар давомида зўравонликка чидаб келади.

Марказ таҳлиллари шундай: кундалик ҳаётда оила аъзолари (*эр билан хотин, қайнона ёки қайнопа ва келин, ака-ука, она-сингиллар*) ўртасидаги келишмовчилик оқибатида вужудга келадиган низоли вазиятларни 100 фоиз деб оладиган бўлсак, ундан оилада бир шахснинг иккинчи бир шахсга нисбатан жисмоний куч ишлатиши 34,8 фоиз, шахсга зўрлик билан руҳий таъсир кўрсатиш 30,8 фоиз, оилада ўз ҳукмронлиги ва таъсирини ўтказишга қаратилган хатти-ҳаракатлар 7,8 фоиз, жинсий зўравонлик қилиш 4,7 фоиз, қийнаш орқали руҳий азоб бериш 8,3 фоиз, кўрқитиш ва зулм қилиш 3,7 фоизни ташкил этади.

«Нима учун оиладаги зўравонлик жабрланувчилари бу ҳақда ички ишлар органларига хабар беришмайди?» деган савол билан мурожаат қилинганда, зўравонлик қурбонларининг 63,1 фоизи ўз оиласининг обрўсини сақлаш мақсадида ҳуқуқлари поймол бўлишга жим қараб туришганини айтишган.

– Оиладаги зўравонлик билан боғлиқ ҳуқуқбузарликлар жабрини асосан аёллар кўради. Бу кўплаб аёлларнинг ҳуқуқлари топталишига, турмуш тарзидан қониқмай, ҳатто ўз жонига қасд қилиш даражасигача боришига, вояга етмаган фарзандларнинг она меҳридан эрта мосуво бў-

лишига сабаб бўлмоқда. Ҳар қанча давлатинг, обрў-мансабинг юқори бўлмаса, оилангга тотувлик бўлмаса, еган лўқманг ҳам, бир бурда нонинг ҳам татимайди. Энди униб-ўсиб, балоғат ёшига етаётган фарзанд кун ора оилавий низолаарга гувоҳ бўлаверса, нотинч муҳитда вояга етса, ўқиб-ўрганиб ўз келажига ҳақида қайғуриш каби асосий мақсадидан ҳам чалғиб қолиши ҳеч гап эмас, – дейди Ички ишлар вазирлиги Жиноятчиликнинг олдини олиш бош бошқармасининг хотин-қизлар ишлари бўйича бўлими махсус ишлар бўйича катта инспектори, подполковник Нилуфар Гиясова.

Маъмурий ҳудудларда яшовчи ижтимоий жиҳатдан хавфли аҳволда бўлган оилаларни ўз вақтида аниқлаб, уларга ижтимоий, ҳуқуқий ва маънавий жиҳатдан ёрдам кўрсатиш, ҳуқуқбузарлик содир этишга мойил шахсларни ўз вақтида аниқлаб, улар билан манзилли профилактика ишларини ташкил этиш, ҳар бир содир этилган ҳуқуқбузарликнинг сабаб ва шароитларини чуқур ўрганиш ва таҳлил қилиш маиший зўравонликнинг олдини олиш борасидаги муҳим кадам эканлиги таъкидланди.

– Ҳеч ким жиноятчи бўлиб туғилмайди. Жиноятчилик носоғлом маънавий-руҳий муҳит таъсирида вужудга келади. Содир этилаётган айрим жиноятларни таҳлил этадиган бўлсак, оиладаги нотинч муҳит

ота ва ўғил ўртасида низо келиб чиқишига сабаб бўлган ва ўғилнинг отага қарата: «Менга ақл ўргатманг» деган жаҳломуз айтилган сўзи ота томонидан фарзанднинг пичоқланишига сабаб бўлган. Бу оилада тарбиянинг заифлиги, ота-оналарнинг ўз муаммолари сабабли келишолмай, оилада носоғлом муҳит яратгани ва фарзанд тарбиясига масъулиятсизлик билан қараётганидан далолат беради, – дейди юридик фанлар бўйича фалсафа доктори Алишер Муродов. – Фаровон оилани бунёд этишда Канада тажрибаси кенг эътироф этилган. Нима учун? Чунки, Канада давлатида оиладаги ҳуқуқий профилактика бўйича бир йилда элликдан ортиқ хужжатли фильм, видео-роликлар олинади. Агар бизнинг юртимизда ҳам маиший турмуш доирасидаги ҳуқуқбузарликларнинг профилактикасига оид видеофильм, реклама ва бошқа материаллар тайёрланиб, ОАВда мунтазам равишда намойиш этилса, бу оилаларда соғлом маънавий муҳит қарор топишига ўз таъсирини кўрсатмай қолмайди.

Тадбир давомида «Оила» илмий-амалий тадқиқот маркази томонидан ташкил этилган фаровон оила мадҳига бағишланган хужжатли фильм намойиш этилди.

**Маҳфуза ПЎЛАТОВА,**  
«Оила даврасида»  
муҳбири